

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. IV. An Pelagiani veram Christi gratiam quæ facit velle & operari,
tandem aliquando admiserint?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

rum valere quæ jam commissa sunt, non etiam ad adiutorium quo non committantur, anathema sit.

Obijcies tertio: Divus Augustinus subtilissimus ac diligentissimus hæresis Pelagianæ indagator, libro de gratia Christi capite trigésimo affirmat se nusquam in scriptis Pelagii & Celestii gratiam quâ justificamur, & quâ charitas Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum sanctum, potuisse invenire: Ergo Pelagiani habitualis gratiæ dona non admiserunt.

Respondeo Augustinum non dicere absolute quod in scriptis Pelagii & Celestii gratiam illam quâ justificamur, &c. inveniri non potuerit, sed addere, quemadmodum confitenda est, quia gratia habitualis, & habitus infusus qui ab ipsa dimanant, admitti debent, non solum ad sanctificandam, mundandam, & ornandam animam, sed etiam ad influendum unâ cum ejus potentis in actus supernaturales; ob quem cum Pelagius, ut supra annotavimus, talia dona non admisit.

ARTICULUS IV.

An Pelagiani veram Christi gratiam, quæ facit velle & operari, tandem aliquando admiserint?

Affirmat Jansenius libro sexto de hæresi Pelagiana capite primo & sequentibus; atque hunc dicit fuisse quartum & ultimum hæresis Pelagianæ statum, cepisseque postquam Zozimus Papa, strenuissimè cooperantibus Africanorum Episcoporum litteris & Conciliis, hæresim Pelagianam solemniter damnavit: nam cum antea Pelagiani veram Christi gratiam, quæ facit nos velle & operari, respuerent, damnatione illâ oppressi, talem gratiam admittere coacti sunt. Verum eam dupliciter alterarunt & corruerunt: Primo quia dixerunt talem gratiam non dari gratis, sed ex merito; & proinde non esse gratiam, quia, ut ait Apostolus Romanorum undecimo, si gratia, jam non ex operibus, alioquin gratia non esset gratia: hæc autem merita illam præcedentia dicebant esse cupiditatem boni, id est, primam bonam voluntatem credendi & convertendi se ad Deum, sive bene vivendi; idque affirmabant, ne alioquin invito & reluctanti homini diceretur imitari divinitus cupiditas boni, si videlicet non dum volenti daretur gratia, quâ vellet. Secundo quia docuerunt veram illam gratiam, licet ad adipiscendam perfectionem & salutem utilis sit, non tamen simpliciter esse necessariam, sed tantum ut facilius obtineatur.

Primum probat Jansenius ex celebri D. Augustini testimonio, desumpto ex libro de gratia Christi, quem post damnatam hæresim Pelagii prius ab Innocentio I. deinde à Zozimo, sanctus Doctor conscripsit, ut ipse ait libro secundo Retract. capite quinquagesimo. Nam capite vigesimo tertio hujus libri hæc verba Pelagii refert Augustinus: Qui currit ad Deum, & a Deo se regi cupit, id est voluntatem suam ex ejus voluntate suspendit; qui ei adhaerendo jugiter, unus secundum Apostolum cum eo sit spiritus, non hoc nisi de arbitrio efficit voluntate, quâ qui bene utitur, ita se inquit, totum tradit Deo, omnemque suam mortificat voluntatem, ut cum Apostolo possit dicere: Vivo ego, &c. non ego, vivi autem in me Christus; pñique cor suum in manu Dei, ut illud quod voluerit Deus ipse declinet. Quibus Pelagii verbis

A subjungit sanctus Augustinus: Magnum profectò adiutorium divini gratia, ut cor nostrum, quod voluerit Deus ipse declinet. Sed hoc tam magnum adiutorium, sicut ipse desuper, tunc mitemur, cum sine illo adiutorio non nisi de arbitrio libertate ad Dominum currimus, ab eo nos regi cupimus, voluntatem nostram ex ejus voluntate suspendimus, eique adhaerendo jugiter, unus cum illo esse spiritus. Hæc scilicet tam ingentia bona non nisi arbitrio secundum istum efficitur libertate, ut hu præcedentibus meritis sit ejus gratiam consequamur, ut cor nostrum quod voluerit Deus ipse declinet.

Alterum colligit Jansenius ex eodem sancto Doctore sermone decimo tertio de verbis Apostoli capite undecimo ubi hæc scribit: Non sicut quidam dicere cœperunt, coacti sunt aliquando gratiam confiteri, & benedicimus Deum, quia rei hoc aliquando dixerunt: accedendo enim poscere potuerunt, & ad id quod verè rectum est pervenire. Tam verò dicunt adiutricem esse gratiam Dei ad facilius faciendum, ista sunt verba eorum: Ad hoc dedit, inquit, Deus gratiam suam hominibus, ut quod facere iubentur per liberum arbitrium, facilius implere possint per gratiam. Volo facilius, remò difficilior, tamen & remò itur: iumentum facilius pedibus afficiunt; sed tamen & pedibus pervenitur, Non est sic, &c.

Adducit etiam versus D. Prosperii in catmine de ingratia, ubi de Pelagianis canit:

*Sic vitam æternam acquiri potuisse, vacante
Hac ope, quæ legem supereminet: ut sine lege
Ex naturali potius virtute capessat?
Nunc autem studiis vergentibus in mala multa,
Crevisse auxilium: non quo cessante, salutem
Non cuperet per difficles natura laqueos:
Sed quo conatus operum, afflictiisque iuvante,
Proposiam cuius ferret mens libera palmam.*

Quibus versibus aperte declarat Pelagianos existimasse, corruptam hunc per peccandi consuetudinem naturâ, nos egere quidem ad bene vivendum quotidiano gratiæ auxilio, à lege & doctrina distincto, illud tamen solum ad facilius operandum requiri. Unde Augustinus libro de hæresibus, hæresim octogésimâ octava Pelagianorum hæresim describens, ait: Denique Pelagius à fratribus increpatus, quod nihil tribueret adiutorio gratiæ Dei ad eius mandata faciendâ, correptioni eorum eatenus cessit, ut non eam libero arbitrio præponeret, sed infidelis calliditate supponeret, dicens ad hoc eam dari hominibus, ut quæ facere per liberum arbitrium iubentur, facilius possint implere per gratiam.

Nihilominus dicendum existimo, his quidem testimoniis manifestè probari, Pelagianos post damnatam ipsorum hæresim sub Zozimo Papa, cepisse deflectere ad Semipelagianismum, & docere gratiam ex meritis bonæ voluntatis dari, eamque solum ad facilius operandum requiri; non tamen probari tunc eos veram Christi gratiam, quæ facit nos velle & operari, admisisse. Primum liquet ex testimoniis adductis. Secundo verò probatur ex Divo Augustino libro de gratia Christi, quem, ut supra annotavimus, post damnatam hæresim Pelagii à Zozimo Papa edidit: nam postquam capite vigesimo tertio retulit verba supra dicta Pelagii, quibus auxilium efficax ad volendum & agendum admittere videbatur, & postquam subdidit: Magnum profectò adiutorium divini gratia, ut cor nostrum quod voluerit Deus ipse declinet; deinde capitibus sequentibus aperte declarat, Pelagium in suo iocundo per errore perstitisse, & his non obstantibus gra-

gratiam quæ facit velle & operari semper ne-
gasse. Paret hoc primò ex capite vigesimo quin-
to hujus libri, ubi sic ait: *Definat Pelagius & seip-
sum & alios fallere, contra Dei gratiam disputando. De-
finat dicere quod possumus omne bonum facere, dicere,
cogitare, illius est qui hoc posse donavit, qui hoc posse ad-
iuvavit; quod vero bene vel agimus, vel loquimur, vel cogi-
tamur, nostrum est. Definat, inquam, ista dicere: non so-
lum enim Deus posse nostrum donavit atque adiuvavit, sed
etiam velle & operari operatur in nobis. Et infra: Quo-
modo dicit Pelagius, quod bene loqui possumus, Dei est,
quod bene loquimur nostrum est? cum dicat Dominus:
spiritus Patris vestri est qui loquitur in vobis. Neque e-
nim ait, non vos estis qui dedistis vobis bene posse loqui,
sed ait qui loquitur in vobis; non significans possibilitatem
prestitam, sed exprimens cooperationis effectum. Quo-
modo dicit liberi arbitrij elatus assertor, quod possumus
bene cogitare, Dei est, quod autem bene cogitamus, no-
strum est? Cui respondet humilis gratia predicator: Non
quia idonei sumus cogitare aliquid à nobis, quasi ex no-
bismetipsis, sufficientia nostra ex Deo est. Non enim ait
posse cogitare, sed cogitare.*

Idem constat ex capite trigésimo primo
eiusdem libri, ubi de Pelagio sic ait: *Manifestum est
cum dicere, gratiam secundum merita nostra dari, quam
libet tam, vel qualem libet significet, quam tamen aperte
non exprimit. His enim verbis quamlibet vel qualem-
libet, declarat Augustinus, Pelagium non aperte
significasse, quænam esset illa gratia; quam dice-
bat secundum merita nostra dari. Unde capite
trigésimo quarto dicit quod nullibi potuit reperire
hanc eam gratiam confiteri, quæ non solum possibilitas
naturalis voluntatis & actionis, sed ipsa etiam voluntas
(id est volitio) & actio, subministratio sancti Spi-
ritus adiuvatur. Et capite quadragésimo primo
asserit quod Pelagius ab illo suo manifestissimo dogma-
te non receditur minime, ubi ista illa constituit, possibilita-
tem, voluntatem, actionem, & solum possibilitatem dicit
dixisse semper adiuvari auxilio, voluntatem vero & ac-
tionem, nullo Dei adiutorio existimare indigere. Deni-
que, ut supra vidimus, idem sanctus Doctor ca-
pite quadragésimo septimo eiusdem libri, to-
tam inter ipsam & Pelagium de auxilio gratiæ
controversiam ad hoc reducit, ut Pelagius non
solum possibilitatis, sed etiam voluntatis & ac-
tionis auxilium confiteatur; & subdit, quod si
tale auxilium vellet admittere, nihil de adiutorio
gratiæ Dei, quantum arbitror, inter nos controversia re-
linqueretur. Quod certe non debuisset dicere Au-
gustinus, si Pelagius eo tempore gratiam effica-
cem, quæ dat velle & operari, ut datam ex meri-
tis, & ad perfectionem & salutem adipiscen-
dam utilem, non tamen necessariam, admisisset:
sed potius asserere debuisset, quod si ille talem
gratiam ut purè gratuitam, & ad volendum &
operandum simpliciter necessariam, vellet con-
cedere, nulla inter ipsos esset de gratiæ Christi
contentio.*

Hæc magis declarari & illustrari possunt ex
libro de hæresibus, quem postremum, vel inter
postremos, Divus Augustinus conscripsit, ut no-
tatur Lovanienles in censura ejusdem libri, in-
itio, & restatur Isidorus libro de viris illustri-
bus capite nono ubi addit Augustinum morte
preventum, librum illum imperitæ reliquisse.
Idem etiam constat ex Epistola ipsiusmet Augu-
stini, eidem libro præfixa, quæ disertè affirmat, se
illum scripsisse post libros Retractionum. In
hoc ergo libro sanctus Doctor hæresim octuagē-
simam octava Pelagianam hæresim describens,
affirmat Pelagianos, quicquid dissimulaverint,

Tomus IV.

& sententiam mutasse vis fuerint, semper in eo
perstitisse, quod adiutorium gratiæ ad bene o-
perandum & peccata vitanda, in lege & doctri-
na constituerint. Verba ejus sunt: *Illam Dei gra-
tiam, sine qua nihil boni possumus facere, non esse dicunt
(Pelagiani) nisi in libero arbitrio, quod nullis suis præce-
dentibus meritis ab illo accepit nostra natura, ad hoc tan-
tum existimantes ipsam adiuvantem per suam legem at-
que doctrinam, ut discamus quæ facere & quæ sperare
debeamus: non autem ad hoc per donum Spiritus sancti,
ut quæ didicerimus esse facienda faciamus: ac per hoc di-
vinitus vobis datam scientiam consentient, quæ ignorantia
pellitur: charitatem autem dari negant, quæ pie vivitur;
ut scilicet cum sit Dei donum scientia quæ sine charitate*

*inflatur, non sit Dei donum ipsa charitas, quæ ut scientia
non infuset, adificat. Hæc Augustinus, quibus perspi-
cuae testatur, Pelagium, ejusque affectas, etiam
tunc cum hæc scriberet, subindeque multo tem-
pore post damnatam à Zozimo Papa hæresim
Pelagianam, non admisisse nisi illud genus gra-
tiæ, quod confert ad sciendum quod facienda
sunt, adeoque se tenet solum ex parte intelle-
ctus; non autem illud quod se tenet ex parte vo-
luntatis, facitque nos velle & operari. Certe in-
juriosè & calumniosè Pelagianos tractasset Au-
gustinus, si quamvis illi sententiam mutassent, &
veram Christi gratiam, quæ facit nos velle & o-
perari, tandem agnovissent, perstitisset nihilo-
minus ipse usque ad extremum vitæ in illis accu-
sands, quod gratiam tantum admitterent, quæ
scire valeamus, non autem veram Christi gra-
tiam, quæ velimus & faciamus. Unde Iansenius
valde hallucinatur, cum asserit Pelagianos, post
damnatam à Zozimo Papa ipsorum hæresim,
veram Christi gratiam, quæ facit velle & ope-
rari, coepisse admittere, cum modis tamen seu
corruptelis supra explicatis, hanc quæ fuisse
quartum & ultimum hæresis Pelagianæ statum:
hanc siquidem gratiam Pelagius semper nega-
vit; quia nunquam intelligere valuit, quomodo
arbitrii nostri libertas cum ea posset consistere:
Hoc enim (inquit Augustinus) intellectu penetrare
pauci valent.*

Sed dices: quænam ergo est gratia illa, quam
Pelagiani tunc admisserunt & modis prædictis
adulterarunt, dicentes eam dari ex meritis, &
solum ad facilis agendum requiri?

Respondeo auxilium illud, quod tunc Pela-
giani admisserunt, esse aliquid præter legem, &
communem notitiam mandatorum, nimirum
specialem illuminationem, habitam per Spiritu-
sus sancti revelationem, & se tenentem etiam
ex parte potentie, & non solum ex parte ob-
jecti; id est auxilium elevans intellectum ad me-
lius percipiendum legem, & doctrinam à Spiritu
sancto revelatam, ita colligere ex Augustino
libro sæpe citato de gratia Christi, quem post
damnatam à Zozimo Papa Pelagii hæresim,
contra Pelagium & Celestium edidit: nam ca-
pite septimo ubi recitat verba Pelagii dicentis:
*Deus gratia sua auxilium subministrat, ut quod per li-
berum homines facere iubetur arbitrium, facilius pos-
sint implere per gratiam;* subdit de eodem Pelagio:
*Et tanquam explicaturus quam dicat gratiam, adiu-
xit dicens: Quam nos non ut tu putas, in lege tantum-
modo, sed & in Dei esse adiutorio consistitur. Ubi ali-
quod adiutorium videtur ponere præter legem,
seu cognitionem mandatorum Dei, quod dicit
ad faciendum dei. Sed quod, & quale illud sit, pa-
tet ex verbis quæ Augustinus subiungit: Qui non
desideret ut ostendat quam vult intelligi gratiam? hoc e-*

B 2

nim

nim maxime de illo expectare debemus, ut dicat hoc quod A
dicit, non in lege tantum modo se gratiam confiteri; sed
nobis hac expectatione suspens, quid addiderit intuemini:
adiuvat enim nos, inquit, Deus per doctrinam & re-
velationem suam, dum cor du nostrum oculus aperit; dum
nobis, ne presentibus occupemur, futura demonstrat;
dum diaboli pandit insidias; dum nos multis formis & in-
effabili dono gratia celestis illuminat. Ecce quomodo
Pelagius gratiam internæ illuminationis agno-
vit, non ut simpliciter & absolute necessitatem ad
implenda legis præcepta, sed ut utilem ad me-
lius & facilius ea servanda.

47 Dices: Gratia illuminationis reducitur ad le-
gem & doctrinam, ut supra ex Augustino osten-
dimus. Sed gratia illa, quam Pelagius post dam-
natam suam heresim à Zozimo Papa admisit,
non reducitur ad legem & doctrinam, cum Au-
gustinus supra adductus eam appelleret, *Magnum*
adiutorium divinæ gratiæ, & dicat benedicendum
esse Deum, quod Pelagiani talem gratiam tan-
dem aliquando admiserint. Ergo aliam gratiam,
diversam à gratia illuminationis, Pelagius ad-
misit.

Respondeo duplicem esse gratiam illumina-
tionis, nam quæ se tenet ex parte objecti, & ad
sufficientem ejus propositionem seu applica-
tionem pertinet, quam Pelagius, etiam ante-
quam à Zozimo Papa damnaretur, admisit: al-
teram se tenentem ex parte potentie, seu intel-
lectus, per quam roboratur & elevatur ad af-
fentiendum objecto tali modo proposito; &
hanc admisit Pelagius solum postquam ejus
heresis à Zozimo Papa damnata fuit: hæc verò
gratia, cum potentiam roborat & confortet,
non pertinet ad legem, quæ habet solum ob-
jectum manifestare & proponere, subindeque ab
Augustino, *Magnum gratiæ adiutorium* appella-
tur.

ARTICULUS V.

*Qui fuerint Pelagianorum errores circa
liberum arbitrium?*

Explicatis Pelagianorum dogmatibus circa
divinæ gratiæ necessitatem & efficaciam,
superest ut qui fuerint ipsorum errores circa li-
berum arbitrium, breviter declarem.

48 Primus est, quod existimarent tabas esse vi-
res naturales liberi arbitrii, sine auxilio gra-
tiæ, illud roborantis & applicantis, legem im-
plere, & salutem æternam consequi posset. Hic
error constat ex dictis supra articulo secundo
de primo & secundo statu heresis Pelagianæ, &
refertur ac refellitur ab Augustino Epistola o-
ctoagesima nona, ubi de Pelagianis sic ait: Illud
quod dicunt, sufficere homini liberum arbitrium ad do-
minicæ præcepta implenda, etiamsi Dei gratiæ, & Spi-
ritus sancti dono ad opera bona non adjuvetur, omnino a-
nathematizandum est, & omnibus execrationibus detes-
tandum. Unde Patres Concilii Carthaginensis
apud eundem Augustinum Epistolâ nonage-
simâ sic de illo errore pronuntiant: Quicumque do-
gmatisat, & affirmat humanam sibi ad vitanda pec-
cata, & Dei mandata faciendâ, sufficere posse naturam,
anathema sit.

49 Secundus est, quod affirmarent libertatem
arbitrii stare non posse cum necessitate & effi-
cacia auxiliorum gratiæ Dei. Dicebant enim a-

puud Divum Hieronymum in Epistola ad Cresi-
phonem: Non est liberum arbitrium, si detinetur au-
xilio. Quem errorem egregie refellit Divus Au-
gustinus variis in locis, præsertim libro de spiri-
tu & littera capite vigesimo sexto ubi sic habet:
Liberum & eo arbitrium evacuamus per gratiam, absque
sed magis liberum arbitrium statuimus. Sicut enim lex
per fidem, sic liberum arbitrium per gratiam non eva-
cuatur, sed statuitur: neque enim lex impletur, nisi libero
arbitrio; sed per legem cognitio peccati, per fidem impe-
tratio gratiæ contra peccatum, per gratiam sanatio ani-
mæ à vitio peccati, per animæ sanitatem libertas arbitrii,
per liberum arbitrium iustitia dilectio, per iustitiam dilec-
tionem legis operatio. Ac per hoc sicut lex non evacua-
tur, sed statuitur per fidem, quia fides imperat gratiam,
quæ lex impletur ita liberum arbitrium non evacuatur
per gratiam, sed statuitur, quia gratia sanat voluntatem
quæ iustitia libere diligitur. Et Epistola octogesi-
ma octava ait: Voluntas tanto est liberior, quanto sa-
nior; tanto autem sanior, quanto divine misericordiæ,
gratiæque subiectioni. Similia habet Divus Prosp-
er scilicet contra Semipelagianos, nam in libro
contra Collatorem capite trigesimo octavo
hæc scribit: Non conturbat nos superbiendum incepta
querimonia, quæ liberum arbitrium causantur aufferi,
si & principia, & profectus & perseverantia in bonu us-
que in finem, Dei dona esse dicantur: quoniam optula-
tiones divina gratiæ, stabilita sunt voluntati huma-
næ. Et in resp. ad capita Gallorum: Gratia (inquit)
non abolet, sed addolet liberum arbitrium. Quibus ver-
bis gratiam non solum ut libertatis amicam,
sed etiam ut ejus nutrimentum & parentem nobis
exhibet: unde in carmine de ingratia, sic in eos
invehitur:

*Hic vanam insano proferis corde querelam:
Omne opus arbitrii sublatum vociferantes,
Curere currentum, si non & velle volentem est, &c.*

Et infra.

D Hoc itaque arbitrium cum sanat gratia, tolli
dicitis, & perimere visa aspirante putatis, &c.

In eundem errorem impigisse monachos
Adrumetini Monasterii in Africâ, notat Janse-
nius libro quinto de heresi Pelagianâ capite vi-
gesimo quarto. Illud tamen (inquit) inter utroque
(Adrumetinos & Pelagianos) discriminis fuit, quod
Pelagiani, ne libertas tolleretur, talem gratiam sustuler-
re; Adrumetini, ut salva maneret talis gratia, liberta-
tem. Nempe quia illi heretici erant, inimici Crucis Chri-
sti: isti Catholici, qui quodlibet sibi tolli mallent, quam
gratiam Dei. Sed in hoc haud dubie hic Author
hallucinatus est: tam bene enim heretici sunt,
qui libertatem negant, ut gratiam servant, quam
qui gratiam negant, ut libertatem astruant; nec
minus Ecclesia ut hereticos profecissit Lutho-
ranos, Calvinistas, & ceteros, qui prætextu gra-
tiæ commendandæ libertatem homini abstule-
runt, quam Pelagianos, qui prætextu servandæ
libertatis efficaciam gratiæ evacuant. Unde
rectè Tertullianus dixit, semper Christum inter
duos hereticos fructifigi, & veritatem inter duos
extremos pendere errores, uti Christum inter
duos latrones.

Tertius error Pelagianorum erat, quod exi-
stimabant voluntatem hominis lapsam esse in per-
fecto æquilibrio, sicut erat in statu innocentie,
& æquè pronam in bonum ac in malum; subin-
deque dicebant liberum arbitrium non fuisse le-
sum